

u novijim je izdanjima toga rječnika (iz 1958. i 1974. godine) upravo obratno: *relief* se upućuje na *reljef*.

Kao tuđica ta je riječ prvotno preuzeta neizmijenjena: *relief* (franc. relief). Prvo je njezino prilagođivanje našim riječima izvršeno tako da je između samoglasničkoga slijeda *-ie-* (u relief) umetnuto hijatsko *-j-*: *reliefj*; time je ta riječ dobila naš ijekavski lik. Naglaskom je također prilagođena i tako smo dobili *rèljefj*. Kako zanaglasno *-ije-* odgovara drugom zanaglasnom samoglasniku, stupanj prilagodbe lika *rèljefj* naglasno odgovara riječima kao što su: *sèljāk, tǎnjūr, krùmpir* itd., pa bi npr. u genitivu prema *seljāka, tanjūra, krumpira* itd. moralo biti i *reljèfja* (=izgovorno: *reljèfja*). I to bi bilo posve u skladu sa sustavom, otuda i brojne potvrde za takvo pisanje.

Poznato je međutim da se *-ije-*, osobito poslije naglaska, često izgovara *-jē-* // *-je-* i u našim izvornim riječima pa nije neobično što se glasovni slijed *-ije-* mijenja i u toj riječi tako da u daljoj prilagodbi dobivamo *-je-* (*rèljēf // rèljefj*). Kao što je obilježeno, u nominativu se i u takvoj prilagodbi može, zbog položaja u zatvorenom slogu, zadržati dug vokal *e* (=ē); u ostalim padežima vokal je *e* u otvorenom slogu pa nema glasovnih razloga za njegovo duljenje. Tako smo dakle u tom drukčijem stupnju prilagodbe dobili glasovno i naglasno lik *rèljēf // rèljefj*, g. jd. *rèljèfja* (naglasni tip: *òtac — òca, jèzik — jèzika; sèlo — sèla, čèlo — čèla; žèna — žè-nè*), kako je jedino predvidio i Pravopis iz 1960. godine.

Iz svega izlazi da bi moglo biti i *reliefj* i *reljefj*, ali se nametnulo, a onda se i normiralo, *reljef*.

Božidar Finka

ZAPAZENO

NESRETNI ABORĐINI

Evo početka vijesti koja me potakla na ovaj članak:

Australska »dobronamjernost«

SYDNEY — *Za Aborđine bi bilo najbolje, smatraju neki rasistički nastrojeni Australci, da ih se skupi na jednom otoku i da se zatim — na njega baci bomba!*

Tako doduše misle i izjavljuju samo neki od 14 milijuna Australaca, među kojima je oko 140.000 starosjedilaca tog kontinenta, poznatih pod imenom Aborđini. Navedeno mišljenje najekstremniji je primjer potcjenjivanja i netrpeljivosti prema najstarijim Australcima.

Vjesnik, 15. 3. 1978. 3.

To je prva polovica vijesti, a u drugoj se još dva puta spominju Aborđini pa ne može biti sumnje: najstariji se stanovnici Australi-

je zovu Aborđini i to je ime veoma poznato. Ako pak zapitate i solidno obrazovanog čovjeka, reći će vam da to poznato ime Aborđini nikada dosad nije čuo. A kako će i čuti kad ga nema ni u rječnicima ni u enciklopedijama našega i engleskoga jezika. Nema ga ni u našim enciklopedijama s.v. Australija ni u našim atlasima u kojima se govori o Australiji, npr. u Općoj enciklopediji JLZ, 1, 1977, u Atlasu JLZ, Zagreb, 1974, u Velikom atlasu svijeta, Ljubljana, 1976 (hrvatsko-srpsko izdanje priredio Alfonso Cvitanović). Razumljivo je da ga nema ni u školskim priručnicima ni udžbenicima. Kako će ga i biti kad su australski starosjedioci »kršteni« kod nas, i to tek nedavno, negdje potkraj 1975. A zbilje to ovako — (Osvjetlit ću jedan od putova kojima nam dolaze nepotrebni i čudni anglizmi.)

Potkraj 1975. davao se na našoj televiziji dokumentarni film o crnim australskim stanovnicima pod naslovom *Nesretni Australci*.

Čini mi se našeg reportera i snimatelja, nisam siguran jer nisam gledao emisiju, ali znam da se ti crni stanovnici nisu nazivali onako kako se nazivaju u našem jeziku, nego u engleskom. Govorilo se o nekakvim »Aborid/džinima«. Znam to iz pismenih potvrda koje sam tada zapisao. Evo što sam skupio:

»Aboridini su nomadi.«

Studio, 13. 12. 1975. 25.

»... druga nas je emisija informirala o položaju starosjedilaca, australskih domorodaca Aboridžina...«

Večernji list, 20. 12. 1975. 47.

»... zasnovan na folkloru starosjedilaca, tzv. aboriginala...«

Vjesnik, 31. 12. 1975. 6.

»sto Aborigena«

Start, 31. 12. 1975. 7.

Dakle *Aboridini*, *Aboridžini*, *aboriginali*, *Aborigeni* pa odatle do poznatih *Abordina* samo je jedan korak.

Ipak mnogo likova istoga imena pa bi valjalo raspraviti koji je među njima najbolji i najpravičniji i koji bi bilo najbolje usvojiti kao ime australskih starosjedilaca.

Ni jedno. To su zapravo engleske opće imenice *aboriginal* i *aborigine(s)*. Neću navoditi engleske rječnike i enciklopedije, bit će dovoljno i ono što nalazimo u Englesko-hrvatskom rječniku R. Filipovića i dr.:

aboriginal — prastanovnik, starosjedilac, urođenik.

aborigines — prastanovnici, starosjedioci, urođenici.

Te riječi potječu od latinskoga *ab origine* 'od početka, odiskona', a u Klaićevu Velikom rječniku stranih riječi nalazimo i imenicu *aborigini* s ovim objašnjenjem:

»(mn. m. roda) lat. (Aborigines — prvobitni narod rimski, koji je na svojim staništima živio ab origine — od početka) stanovnici neke zemlje iz davnine naseljeni u nekom kraju, prastanovnici, prastanovnici, urođenici, starinci.« Slično možemo naći i u nekim engleskim rječnicima i enciklopedijama.

Sve to pokazuje da su australski crnci pravi, autentični Australci i da nemaju posebno-

ga imena kao cjelina. Kada ih želimo označiti u opreci s bijelim doseljenicima, tada treba reći *starosjedioci*, *prastanovnici*, *starinci*, *domoroci*, *urođenici*, a ne izmišljati neke *Aboridžine*, *Aboridžine*, *Aborigene*, *Abordine*.

No moram ovdje dodati da i nije tolika pogreška što neznanje jednoga reportera ili jednoga prevoditelja pretvara opću imenicu engleskog jezika u vlastitu — svakome se u žurbi ili neznanju može dogoditi kakav promašaj — zabrinjava ta spremnost da se promašaj bez razmišljanja prihvati i širi pa čak da se obogaćuje i novim perlama. To znači da su nam duhovi nekritični, da lakoumno prihvaćaju sve što je strano, pogotovu ako je englesko.

Strane riječi uvijek nadiru u jezike malih naroda. Germanizmima smo se uspješno otihvali jer je svijest o opasnosti bila očita i opća. Sada nam hrpimice naviru anglizmi. Ako nas oni i ne dovode u tragičan položaj, sigurno je da nas često dovode u komičan. Zato uspavane svijesti treba huniti.

Stjepan Babić

HOVERKRAFT -- NEPOTREBNA TUĐICA

U Vjesniku od 28. 2. o. g. u rubrici *Sa svih strana* objavljen je članak pod naslovom *Lebdeći do — tenkova*. U njemu se govori o *hoverkraftu*, novom vozilu.

»Za samo 20 godina *hoverkraft* je od plovila iz mašte postao prijevozno sredstvo koje je osvojilo svjetsko tržište, a koristi se čak i u vojne svrhe.«

U članku se tri puta upotrebljava riječ *hoverkraft* u izgovornom liku, a jedanput u izvornom jer se kaže:

»Engleska riječ *hovercraft* (usvojena u mnogim jezicima) označava brod koji lebdi nad površinom vode i kreće se po zračnom jastuku.«

Nije baš najtočnije kad se kaže da je to brod, bolje je reći da je vozilo jer se ne kreće samo iznad vodenih površina. No zbog toga se ne bih osvrtao na taj člančić, osvrćem se zato što se naša riječ uopće ne spominje,